

ON TIME

PARACTO

...

ACTUS

...

...

...

OCATIS

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

H-A
27
18

Stalour & Joimtra
D. HIERONYMI

SYLVII DE ARAUJO

ULYSSIPONENSIS JURISCONSULTI, ET IN CURIA

Advocati, prius Philosophiæ Athletæ, & sæpe pro Rhetoricâ,
& Poesi, publicis, Regalibusque præmiis condecorati,

PERFECTUS

ADVOCATUS,

HOCEST,

TRACTATUS

DE PATRONIS,

SIVE ADVOCATIS,

THEOLOGICUS, JURIDICUS, HISTORICUS,

ET POETICUS,

Seu, quod idem valet, omnibus venustatibus onustus;

CUI ACCEDUNT

SUPREMI LUSITANI SENATUS

PULCHERRIMÆ, ET VERE AUREÆ DECISIONES,

Nec non & Forenses aliquæ Consultationes.

Omne opus duobus libris distinctum;

JUDICIBUS, ET PATRONIS

CAUSARUM NON INJUCUNDUM.

Accedit in fine Tractatus alter de Judice Perfecto, sive ars Forensium Judicium
cum methodo campis metatis Indicem faciendi.

DICATUS

ILLUSTRISSIMO DOMINO

D. F. SEBASTIANO

PEREIRA E CASTRO

Equiti Avifensi, Trium Ordinum Militarium Procuratori Generali;
Domûs Supplicationis Senatoris Gravaminum, &c.

ULYSSIPONE.

Ex Typis JOANNIS BAPTISTÆ LE

Anno Domini M. DCC. XLIII.

Solitis obtentis facultatibus, & Regali Privilegio.

* Faculdade de Direito *

A-A
27
18 a)

D. HIERONYMI

SYLVII DE ARAUJO

UT SUPPONE VRSIS JURISCONSULTI, ET IN CURIA
Advocati, prius Philosophus Aristoteli, de sepe pro Rhetorica
& Leon, publicis, Regalibusque premiis condonari,

PERFECTUS

ADVOCATUS,

HOCEST,

TRACTATUS

DE PATRONIS,

SIVE ADVOCATIS,

THEOLOGICES, JURIDICUS, HISTORICUS,
ET POETICUS,

Sci, quod idem vult, omnibus virtutibus ornatiss.

CULACEDUNT

SUPEREMULSITANI SENATUS

PULCHERRIME, ET VERE AUREE DECISIONES
Nec non & Torontis alijs Consularibus

Omne opus duobus libris distinctum

JUDICIBUS, ET PATRONIS

CAUSARUM NON IN JUCUNDUM

Accedit in fine Tractatus alior de Jure Patro, sic ut Forensium Judicium
cum methodo campis tractat Indidem facienda.

DICATUS

ILLUSTRISSIMO DOMINO

D. FERDINANDO

PEREIRA CASTRO

Regis Avellan, Trium Ordinum Militarium Procuratori Generali,
Domus Supplicationis Senatus, Cavallium, &c.

ULYSSE

Ex Typis JOANNIS BAPTISTAE L...

Anno Domini M. DCC. XLIII.

Salutis obtentis facultatibus, & Regni Præsidio

ILLUSTRISSIMO VIRO
DOMINO
D. F. SEBASTIANO
PEREIRA E CASTRO

EQUITI AVISENSI, TRIUM ORDINUM MILITARIUM
Procuratori Generali, Domus Supplicationis Senatori Gravaminum
æquissimo, Sancti Officii deputato integerrimo, & Bullæ Cru-
ciatae Dioecesis Eborensis Canonico scholastico emeritissimo, &c.

Perfectum Advocatum, opus sane utilissimum, nos-
tris sumptibus in lucem publicam prodeuntem, Te ju-
re optimo Mecenatem, patronum, & titularem quis ado-
ptare non conspiciat: Te, inquam, tuumque venerandum
nomen meritò in fronte requirit; quem etenim nisi perfe-
ctum

Etum *Judicem perfectus Advocatus desiderasset, quem nisi subtilissimum legum interpretem, quem nisi omnibus liberalibus disciplinis instructum, consummatumque virum concupisceret. Præcipue cum labore nostro in publicam utilitatem typis exeat exaratum, labore inquam nostro, non alii dicandum foret; adeo etenim eximiis me meritis devixisti, tanto favore, benignitateque personam nostram prosequeris, quod si sui materia tibi aptius, & justius hoc opus conveniat, obsequii debiti ergo à me tibi, heros amplissime, solummodo sacratum esse debuerat. Accipe ergo hoc nostri amoris pignus, monumentumque perenne, dum alii alia ampliora tibi consecrant, & dicant. Deus te decus, & presidium nostrum nobis diu incolumem, sospitemque conservet, tueatur, & fortunet.*

Humillimus, & addictissimus servus

Joannes Baptista Lerzo.

PRO-

AD LECTOREM.

EN ego tandem humilis Advocatus, viribus imparibus, rudis ingenio, sterilis eloquio, sine fama, sine nomine, laboribus quassatus, periculotam descendo in arenam, ac quaecumque opus edo obtrectatorum iaculis latratibus patens. Si respondere adversariorum meorum maledictis futuris vellem, longo (in limine) volumine egerem. Nos autem, qui advocationis muneris saltem parvam habemus notitiam, & latinus nobis utcumque sermo non deest, Jurisque studium; captis desistere recusamus, quidquid fera sibilet hydra, seu Sinon victor incendia jactet. An novum hoc? Scio equidem cum Salomone Eccles. 4. omnes hominum labores, ac industriam patere invidiae proximi; nec me latet quam perdifficile sit ad omnium salivam scribere; vitium etenim hominibus est innatum, ut melius aliena opera, quam sua carpant; proindeque nullus ab invidis usque adeo intactus, nemo ita perfectus, ac sublimi ingenio praeditus, quin ex Zoili rigida secta plurimi contra eum insurgant; quo fit ut nuper edita maledicorum extemplo linguis confediantur. Quis Solone doctior? Sed nonnulli eum insimularunt stultitiae. Quis Hercule fortior? Plurimi reputarunt ignavum. In vita Sagarin, post obitum Zenophontem aemulum ingeniosus Homerus habuit. Quandoque ego dormitasse fateor. Aristotelem Peripateticae doctrinae facile Principem, & per antonomasiam Philosophum obscuritatis plerique notant, ipsumque saepe Galenus reprehendit. Virgilius, quem tentare nefas judicavit Statius, a multis Homericis laboris compilator habetur. Demosthenes eloquentiam Graecam primus Tullio in omnibus non placuit. Trogus Pompeius Titum Livium arguit, quem tamen jure merito extollit summa laude Divus Hieronymus, & lacteo eloquentiae fonte manantem Maximus recognoscit in epistola, quam scripsit Paulino.

Quid referam alios? Senecam rident ulli, ac calcem

sine arena nuncupant. Marcellus in Salvium Julianum notis sæpe fertur. Nosti Martialem, de quo bene *Sidonius Apollinaris* *carm.* 23. ita cecinit.

*Quid celsos Senecas loquor, vel illum;
Quem dat Bilbilis alta Martialem?*

Sinistra tamen infeliciū Criticorum patitur Iberus iudicia, nempe Volaterrani, Pauli Jovii, & aliorum. Jurisperitos afferam in medium? Væ mihi! Istis mos est ad invicem lacerari; raroque inter illos pax, & concordia notatur. Cave ab isto, cave ab illo, quotidie sonant; ac ex aliorum penu sublata clamitant quæcumque in lucem opera exeunt. Sic Cassaneum irridet Tiraquelus, ne dicam de aliis; infinitus enim forem. Mendes vocat Phæbum audaculum, ac in alio numero non omnino malum authorem, ut laudi jungeret injuriam. Melius autem Leitaõ dentibus infrendens vituperat illius libros reproductos, prima enim, & secunda pars practicæ a Mendes proditæ inter se concordant, ut ita dicam, in genere numero, & casu; quod forsitan supponat Leitaõ. Certum est Mendes, & Phæbum esse bonos authores; & ita semper intellexi.

Quid igitur, Zoile, damnari timeam, si tu antiquioribus, doctissimisque viris adhuc non parcis? Festino vel ideo, & nauta non omnino infelix, hærentis in salo naviculæ funem magis præcido, quam solvo, ut novi Advocati, quibus prodesse desidero, hic accipiant bona muneris documenta, veritatisque omnes dediti justitiam colant, auctoritatemque suam cognoscant, ac sancta ducti præsumptione nihil indignum excogitent. Hic amor, hoc præmium est! Et dummodo vel uni proficiam, Zoilis contra me clamantibus, labori plaudo. Hic privata lectione contentus libros non offeret vobis, nec ego fastidiosos cibos ingero: qui velit accipiat, qui arguit, nullatenus emat. O miserum Zoilorum supercilium, qui judicare tantum de aliis, & ipsi nihil facere noverunt!

Quod ego in Operis principio laudem aliquos Advocatos, quorum clara nomina parvum tradit volumen, non ideo est; quia alii multi non sint ingentis doctrinæ viri;

viri;

& omne optime explicatur, exemplisque firmatur.

- 10 Incommoda, quae stare possunt ex parte Advocati, & patrocinari prohibentia recensentur, & similiter ad altera tria genera reducuntur. Unum est gravissimum, aliud grave, aliud leve: exemplis fiunt nota.
- 11 In nulla necessitate tenetur Advocatus patrocinium ferre cum gravissimo sui incommodo: Opera charitatis non obligant cum tanto discrimine: In gravissimis necessitatibus pauperum obligamur, & in gravibus etiam cum nostro levi incommodo quod non attenditur, nec venit in considerationem; In necessitatibus autem communibus non obligamur cum gravi nostro nocumento.
- 12 In casu extremae necessitatis tenentur Advocati ex precepto charitatis pauperibus gratis patrocinari cum gravi incommodo, hoc est, data aliqua adhuc jaectura. Late propositio hoc probatur.
- 13 In communibus necessitatibus pauperum tenentur Advocati eis auxilium gratis prestare cum levi suo nocumento. Probatum aperte. Advocatus etiam debet quieti indulgere; & non potest aliter operari; & moderatio amanda est.
- 14 Advocati debent amare paupertatem, & defendere egenos. DD. referuntur ita asserentes.
- 15 Pauper non habet actionem civilem ad cogendum Advocatum; implorat tamen Praetoris officium nobile ad hoc: Judex Advocatum compellit recusantem, & propter hoc potest illum suspendere. Omnis civitas debet habere Advocatum miserabilium personarum. Misericordia in his amplissimis Civitatibus habet Advocatum, qui advocat

pro incarceratis. Qui libertate fruuntur etiam sunt in carcere quandoque paupertatis.

- 16 Advocatus timoratus non benefacit, si sperat pecunias à paupere viro.
- 17 Beatus Advocatus, qui amat, ac diligit pauperes illo indigentes. Praetor dat Advocatum petenti, & maxime pupillis, & viduis. Istorum negotia celeriter expedienda.
- 18 Qui non cogitur esse Advocatus (licet ita de omnibus) postquam assumpsit munus, compelli potest, ut patrocinium suscipiat. Plurimi DD. ita dicentes referuntur.
- 19 Causae excusantes proponuntur.
- 20 Laudatur pietas, & Misericordia. Pauperes etiam nihil dantes alunt Advocatos. Qui pro paupere patrocinium praestat, tuba canere nolit. Aliquando potest patefacere sine jaectantia, & ad exemplum aliorum: Advocatus debet lucere virtute magna. Rustici plerumque proficiunt, & ipsi pauperes; potentissimi vero aliquando nocent; & Ovidiano carmine delaratur.

CAPUT XIV.

Utrum Advocatus teneatur in foro conscientiae prestare patrocinium pauperum causis? Quando hoc verum sit affirmative, resolvitur. Tractatur late, & summa distinctione praesens materia. Postremo pietas, & Misericordia erga pauperes Advocatis commendatur; & quando Advocatus post susceptum officium excusetur ab Advocando pro aliquo, panditur.

Nosco ego plures homines avaros, inter quos unus semper mihi celeberrimus vir; passim grandissi-

grandissimo intonat ore, Advocatos pro pauperibus debere gratis patrocinari, hocque dicto contentus, quasi Oraculum Jurisprudentiæ miratur Patronorum aliquorum negligentiam, & in hac pietate repugnantiam. Ast cum ipse aliquando fuerit Judex, ac hodie bonis patrimonialibus sufficienter vivat, quin sit ei necessarium labore pecunias ad manducandum acquirere, miror ego magis de illo; poterat enim pauperibus aperire limen, & suo ingenio illorum causas defendere, non est enim omnino malus Jurisconsultus; & habet Bibliothecam sufficientem. Ibi certe legit *statutum Patavinum sub rubric. de causis miserabilium v. & ne Advocato, & statutum Verona lib. 2. cap. 101. sub rubrica de Advocatis compellendis.*

2 Pro hac resolutione indefinite stat magna cohors illorum, qui vident festucam in oculis fratrum, suis autem trabes non aspiciunt. Divites sunt, & omne, quod habent, vel tradunt thesauro simul cum corde, vel superfluitatibus, luxuique, ori que destinant, quin eleemosinam egenis dent. Nostrum autem laborem totaliter pauperibus debitum clamant, ac generose fatentur: cur ergo vos avari, turpesque homines, de vestro non indulgetis? Divitia vestra pauperrima consistit in nummis, nostra autem ingenio, & Minerva: nos erimus prodigi, & perditii, vos autem pecuniam adorabitis? Distincte ergo debetis procedere, & ego ad quæstionem pro absoluta primo sic argumentor; & interim.

3 Exodi 23. sic dicitur: *si videris asinum odientis te jacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo:* sed non minus periculum imminet pauperi, si ejus causa contra justitiam, ac leges opprimatur; quam si ejus jumentum jaceat sub

onere: ergo Advocati tenentur præstare patrocinium causis pauperum.

Facit secundo illud Matthæi cap. 25. 30. *Inutilem servum ejicite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium:* ergo Advocatus non debet esse inutilis, alioquin hac Domini sententia condemnabitur, si suis talentis non velit lucrari, ad quod conducunt illa verba *D. Gregor. Homil. 9. Evang. prope fin. ibi. Habens intellectum curet omnino ne taceat: habens rerum affluentiam à misericordia non torpescat: habens artem, qua regitur, usum illius cum proximo partiatur: habens loquendi locum apud divitem, pro pauperibus intercedat. Talenti enim nomine cuilibet reputabitur quod vel minimum accepit.*

5 Ulterius argues sic: Præcepta de operibus misericordiæ adimplendis sunt affirmativa obligantia pro loco & tempore, quod est in dura, & maxima necessitate; atqui magna necessitas videtur esse, quando alicujus pauperis causa opprimitur: ergo à me Advocato subveniendus est, & ita videntur sequi DD. quos postea, & per discursum hujus valde necessarii capitis referemus. Utinam sit ad pauperum utilitatem, & ad maiorem Dei gloriam, quod præcipue intendimus!

6 Sed contra: non minor necessitas est indigentis cibo, quam egenis Advocato: atqui ille, qui habet potestatem cibandi non semper tenetur cibare: ergo neque Advocatus tenebitur semper pauperibus patrocinium præstare. Idem ergo dicendum est de nostro patrocinio, quod de aliis operibus misericordiæ; & cum omnibus prodesse impossibile sit, his potissime consulendum est, qui pro locorum, & temporum opportunitatibus constrictius mihi quasi quodam eventu, & fortuna junguntur; neque enim per mun-

mundum cogor quærere indigentes, quibus subveniam, sed sufficit quod paratus sim succurrere occurrentibus intra metas charitatis, quæ debet incipere à me ipso, Patre, uxore, præcipueque filiis charissimis, si forte tale onus sit tibi Advocato. Homo enim sibi conjunctis quacumque necessitudine maxime debet curam impendere, ut ex prima ad Timoth. 5. *Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit.*

- 7 Quando ergo aliquis tantam necessitatem patitur, quod in promptu non appareat, quomodo ei possit aliter subveniri, in tali casu, Advocato, teneris operam misericordiæ impendere: si autem in promptu appareat, quomodo ei possit subveniri, vel per se ipsum, vel per aliam personam magis conjunctam, aut maiorem facultatem habentem, non teneris subvenire; quamvis si facias, & bene sine detrimento tuo possis, laudabiliter agas: unde Advocatus non tenetur semper causæ pauperum patrocinium præstare; sed solum concurrentibus certis prædictis conditionibus; & si ita non foret, & absolute resolveremus, oporteret me alia omnia negotia prætermittere, & solis indigentium causis juvandis intendere. Dico ergo ad argumenta posita; quod quando asinus jacet sub onere, non potest ei aliter subveniri, nisi à transeunte. Ad instantiam talenti, dico locum habere, servatis servandis. Ad tertium dico, quod non quælibet necessitas causat debitum subveniendi. Et ad omnia, quod semper charitas debet incipere à nobis: unde si egeamus, & actualiter hac die laboremus ad manducandum, sive ad tegendum corpus, sive ut solvamus inquilini tristes, quomodo talibus circumstantiis, & similibus poterimus pauperes juvare?

Præcepta dantur de actibus virtutum, & ad hoc ut patrocinium ab Advocato sit præstandum, & sit actus virtutis, necessarium est quod aliqua considerentur ex parte dantis, & altera ex parte volentis recipere; ex parte enim primi requiritur possibilitas, & commoditas ad patrocinandum; ex parte recipientis necessitas. Hujusmodi patrocinium eleemosina quædam est, ac opus misericordiæ: ergo idem dicendum est de illo, quod de eleemosina, & aliis operibus misericordiæ, juxta illud Joann. 1. cap. 3. *Non diligamus verbo, nec lingua, sed opere, & veritate:* ergo ut velimus, & operemur bonum, requiritur quod necessitati alicujus subveniamus, quod fit interdum per eleemosinam, interdum per patrocinium juxta uniuscujusque indigentiam, ac necessitatem: ergo idem de his omnibus est discurrendum.

9 Explicemus ergo, cuinam necessitati debeat Advocatus subvenire? quando pro pauperibus gratis debeat postulare? Necessitates jam ad tria genera reducimus. Primi generis est necessitas extrema, in qua intelligendus est aliquis esse, non quando jam agit extremam animam; tali enim tempore quis poterit auxiliari? Sed tunc proprie dicitur extrema necessitas, quando sunt in aliquo certa, & nota signa significantia illum brevi tempore periturum, nisi auxilium aliquod præbeatur. In secundo genere est necessitas gravis, quæ est valde vicina extremæ. *Mantua va misera nimium vicina Cremona!* Hæc est, cum aliquis versatur in magno, & certo periculo incendi in aliquem morbum gravissimum propter inopiam, vel aliam hujusmodi calamitatem. In tertio genere constituuntur ostiatim eleemosinam petentes. Ita ergo sunt necessitates indigentium Advocatis. Prima est extrema, non quidem, quan-

quando quis jam ducitur ad supplicium (nam in tali tempore vix potest dari auxilium, excepto aliquo Daniele) sed quando stat in carcere, imputaturque ei crimen, propter quod infallibiliter mors erit infligenda; nec habet unde sibi subveniat, nisi ex meo patrocinio gratis collato. Altera est gravis necessitas, quæ, ut jam dixi, est extremæ vicinæ; & est, quando aliquis versatur in magno, & certo periculo incurrendi gravissimum incommodum mortis, aut supplicii ex defectu patrocinii. Tertia est communis necessitas, qua laborant quicumque pauperes litigantes pro bonis, rebusque suis.

10 Incommoda autem, quæ stare possunt ex parte Advocati simili modo possunt ad tria genera reduci. Primum est gravissimum; quod contingit, quando aliquis probabiliter timet, quod si patrocinium præstat, vel mors, vel maioris partis bonorum jactura sequatur. Secundum est grave, quando Patronus timet gravem jacturam, vel amittendo quæ habet, vel acquirendo quæ acquirere poterat, si diviti, & habenti patrocinium præstaret. Tertium est leve, ut si timet tempus consumere, vel aliqualem molestiam accipere in cognitione causæ, & ipsius prosecutione.

11 His autem penitus constitutis, summa claritate procedentes; & ut certa ab incertis nostro calamo separemus, dico primo, certum esse, quod, in nulla necessitate tenetur Advocatus patrocinium ferre cum gravissimo sui incommodo; charitatis enim opera non obligant cum tanto discrimine. Dico secundo, quod in gravissimis pauperum necessitatibus, & in gravibus tenentur Advocati patrocinium ferre cum levi suo incommodo, hoc enim non attenditur, & charitas ipsa laborem postulat. Dico tertio, etiam

esse certum, quod in necessitatibus communibus non obligantur Advocati patrocinium ferre cum gravi suo nocumento. Itaque non tenemur nostrorum bonorum jacturam pati, ut pauperibus auxilium præbeamus; charitas enim bene ordinata, ut dixi, debet incipere à nobis.

Sed de duobus nimis dubitatur: 12
Primum: utrum in gravissimis pauperum necessitatibus teneantur Advocati cum gravi suo nocumento? Secundum: utrum in communibus necessitatibus pauperum, teneantur Advocati eis patrocinari cum levi incommodo ex parte dantis? Ad primum dico: In casu extremæ necessitatis tenentur Advocati ex præcepto charitatis pauperibus gratis patrocinari cum gravi suo incommodo, hoc est, cum aliqua suorum bonorum jactura. Probatur: ordo charitatis est in præcepto, ut tenet communis sententia Theologorum: atqui secundum istum ordinem vita spiritualis proximi anteponenda est vitæ corporali, & vita corporalis proximi anteponenda est reliquis bonis nostris: ergo in casu extremæ necessitatis vitæ tenebitur Advocatus cum aliqua bonorum jactura vitæ corporali pauperis patrocinari. Secundo: Quamvis verum sit, quod in eodem casu, & in æquali necessitate magis teneor subvenire propinquo, quam extraneo, tamen etiam est verum, quod in quocumque casu teneor subvenire propinquo, teneor subvenire extraneo, dummodo ambo simul non concurrant; sed sic est, quod si frater tuus, Advocate, in illa esset extrema necessitate, tenebaris ei patrocinium præstare cum bonorum tuorum jactura: ergo idem dico de extraneorum necessitate. Adde: Idem est judicium de patrocinio; atque de eleemoina, ut dixi jam; sed in casu extremæ necessitatis

cessitatis tenetur homo eleemosinam facere, etiam de necessariis ad statum: ergo similiter Advocatus in extrema necessitate tenebitur patrocinari cum aliquali bonorum suorum jactura. Minorem probat cum plurimis Theologis *Grat. for. cap. 176. n. 1.*

13 Secunda conclusio ita est. In communibus necessitatibus pauperum tenentur Advocati illis patrocinium, & auxilium gratis præstare cum levi suo nocumento. Ita cum plurimis resolvit *Perez leg. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. v. sexto dubitatur.* Et probatur: Homines tenentur facere eleemosinam de superfluis naturæ in communibus necessitatibus; sed eadem est ratio auxilii præstandi in necessitate ab Advocato: ergo etiam Advocatus in communibus necessitatibus cum levi suo nocumento tenebitur pauperibus patrocinium præstare. Maxime, cum in Advocato, tempus, quod sibi superest, & molestia, quæ accipitur in cognitione causæ; & ipsius prosecutione, habeat rationem superflui, ut dicit *Soto lib 5. de just. q. 8. art. 1.* Hoc tamen dictum debet cum debita moderatione accipi; Advocatus enim neque semper potest laborare, & quotidie debet indulgere somno, & quieti, ne aliter sit homicida sui ipsius, & si ita faceret semper, & pro semper laborando, cum vires non possent, certe peccaret. Non toto ergo corpore liquatur sudor, sed sit nobis respirandi potestas. Hæc dicta observent omnes.

14 Pro coronide istius quæstionis, moneo Advocatos, quod semper ament paupertatem, egenosque defendant, miserosque homines, contra quos acre testimonium insurgit, debent enim facere, & servatis traditis est communis opinio, de qua *Cov. lib. 3. Var. cap. 14. n. 1. Tiraquel. de nobilit. cap.*

29. n. 37. *Ana. Gail pract. obs. lib. 1. obs. 43. ex n. 15. ubi n. 18. & ibi tradit, ac exponit, qui dicantur pauperes? Suares de Paz in pract. annot. 5. n. 65. ubi limitat in locis, ubi sunt Advocati publici publico stipendio conducti ad patrocinium pauperum.*

Et hoc tantam vim habet, quod licet pauper non habeat actionem ad cogendum Advocatum, ut nempe pro se patrocinium suscipiat, potest tamen inplorare officium Judicis, qui Advocatum compellet, & recusantem suspendet arbitrio suo ab Advocationis officio juxta notata per *Menoch. de arb. judic. lib. 2. cas. 369. n. 4. Portol. ad Molin. in §. Advocatus n. 108.* Immo, ut scribit *Cerdan. in libro visita de la Carcel,* omnis Civitas debet habere Advocatum miserabilium personarum, ut bene tradit *idem cap. 6.* Hac urbe præclarissima datur Advocatus sanctæ Misericordiæ, qui hodie est Noutelius de Carvalho Brandaõ; & advocat pro incarceratis. Ast cum multi, qui libertate fruuntur, sint etiam in paupertatis carcere, ad istos levandos properare debemus; neque enim fenex sufficit omnibus, neque multi juvenes.

Si autem, Advocate, vis scire tuam obligationem in hoc, & quod non possis capere, neque sperare pecunias à paupere, lege *Narbon. ad l. reg. lib. 4. tit. 25. leg. 35. Tiraquel; ubi supra, & ibi citat. Albercium, & Jasonem. Filliucium e Societate Jesu moral. quest. tom 2. tractation. 40. cap. 10. n. 286. & 287. Soto supra lib. 5. de just. & jur. q. 8. artic. 1. Benincas. de privilegio paupertatis in 1. specie in judicio ex n. 9. ubi quod aliter Advocatus salvari non potest. Unus pro cunctis S. Thomas 2. 2. q. 71. articul. 1. atque etiam articul. 4. Et quod recusans, deponi debeas, probatur ex l. providendum §. 1. cod. de postul. & ibi Bald.*

Bald. Abbas in c. 1. de offic. judic. Gravac. in annotat. ad praxim Vestrii lib. 4. cap. 4. n. 326. Mynsinger. centur. 3. observat. 32. tx. in l. 1. §. cura carnis ff. de offic. Praefect. urb. & l. moris §. 1. de pen.

17 Ideo Psalm. 40. sic dicitur: *Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum dominus.* Intelligite ergo, nostri advocati, & defendite, quælo, & legite *Lactant. lib. 6. cap. 12.* qui sic ait: *magnum justitiae opus est, pupillos, & viduas destitutos, & auxilio indigentes tueri, atque defendere.* Ideo Prætor debet dare petentibus Advocatos ex *Ulpian. lib. 2. de officio Proconsulis: Advocatos petentibus debet indulgere, primumque feminis, vel pupillis, si quis eis petat, vel si nemo sit, qui petat, ultro eis dare debet: eorum quoque negotia celeriter expedienda sunt.* Jam scitis, Advocati, quomodo viduas præsertim, & Orphanos debetis voce, calamoque defendere?

18 Et licet quis non cogatur esse Advocatus, attamen si assumpsit advocacy munus, compelli potest etiam per Judicem delegatum in his terminis, ut patrocinium suscipiat: *l. 1. §. ait Prætor, junctâ glos. in verbo non habebunt ff. de postul. l. providendum §. 1. l. quisquis cod. eod. c. 1. de offic. Judic. ubi glos. in verbo implorando: l. nec quicquam §. Advocatos, & §. fin. ff. de offic. Proconsul. de qua diximus: Gail pract. observat. lib. 1. obs. 43. n. 1. Avil. in c. 28. Prætor in glos. acogidos num. 1. Barbof. de offic. Episcop. p. 3. alleg. 79. n. 34. Zerol. in prax. episcopal. v. 1. verbo Advocatus n. 1. Aloys. de Leo in l. 5. n. 31. cod. de postuland. Gratian. discept. for. tom. 1. c. 56. n. 22. hocque ad instar hospitis, qui postquam incapit tenere hospitium, cogitur hospitari omnes viatores. En quando tenemur proximis servire,*

quin ullam speremus mercedem: *Sot. lib. 5. de just. & jur. q. 8. art. 1. Gail obs. 43. n. 14.*

Aliquas causas excusantes à memorata obligatione statuunt Doctores, loquentesque absolute, argumento *l. humanit. cod. de excusat. Tutor. l. non solum §. fin. ff. eod. l. si longius ff. de judic. l. muner. §. judicanai ff. de muner. & honor. cap. si pro debilitate, & ibi Felin. n. 4. in fin. de offic. Delegat. glos. in l. sancimus 1. in verbo arbitrium cod. de Advocat. diversor. judic. prædictus Gail pract. obs. lib. 1. obs. 43. n. 9. Grat. discept. for. tom. 1. c. 56. n. 32. Causa justa visa fuit Gratiano, si Doctor in publico Gymnasio profiteretur; tum quia isti publico muneri debet satisfacere, tum quia sic maius habet privilegium: facit *Val-la cons. 88. inter consilia Sylvani.* Alias, si tenetur exire in provinciam. Tu ponderando supradicta, & quæ à nobis distincto calamo dicta sunt, vere observa, sunt enim à bonis authoribus deducta, sanaque mente.*

Pietas ergo, & misericordia sum-
mopere à bonis Advocatis sunt amandæ; pauperes enim certe nos alunt, quando ipsi gratis servimus; Deus enim pro istis multa dabit munerâ. Cum tamen pro paupere patrocinium præstas, noli tuba canere ante te, dempto casu, si hoc facias, ut exemplum aliis præbeas Advocatis juxta illud: *Sic luceat lux vestra, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.*

Ego, ut verum fateat, volo pauperes, volo rusticos, hominesque viles hac mea domo.

Nam quamquam soli possunt prodesse potentes,

Non profit potius, si quis obesse potest.

Effugit hibernas demissa antenna procellas,

Lataque plus parvis vela timoris habent.

Adspicis ut summa cortex levis innatet unda,

Cùm grave nexa simul retia mergat onus?

Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipsum)

Sic cadit ut tacta surgere possit humo.

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto,

Occurrit Regi debilis umbra suo.

ADDITIO HUIUS CAPITIS.

Continet sententias depromptas ex sacra Pagina, quas nostris offero Advocatis, ut pro pauperibus intercedant.

Eccles. cap. 4. Fili, eleemosinam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne transvertas à paupere: Animam esurientem ne desperaveris, & non exasperes pauperem in inopia sua: cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum angustianti. Rogationem contribuli ne abjicias, & non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos.

Eccles. cap. 29. Qui facit misericordiam, feneratur proximo suo. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum, & fideliter age cum illo; & in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.

Adverto, Advocatos etiam cum incommodo debere dare consilia, ac ita eleemosinam; sic enim nimis à Deo amabuntur; & opus gratum facient adhuc in minimis; ad quod legant illud. Luca c. 21. ibi.

Vidit autem, & quamdam viduam pauperulam mittentem era minuta duo. Et dixit: vere dico vobis, quia vidua hæc pauper plus-

quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundantia sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo, quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit, misit.

Ultimo advertere vellem, nos specialiter ut doctos debere fugere à mendacio, ficiisque artibus, quibus hypocrita relucet. Sequamur veritatem in iudicio, & amemus iterum misericordiam: legite Matth. cap. 23. ibi.

Vae vobis Scribae, & Pharisei hypocrita: qui decimatis mentam, & anethum, & cyminum, & reliquistis quæ graviora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem: hæc oportuit facere, & illa non omittere.

Bene Proverb. c. 14. 31. Qui calumniatur egentem, exprobat factori ejus: honorat autem eum qui miseretur pauperis.

Matthæus c. 5. 42. Qui petit à te, da ei, & volenti mutuari à te ne avertaris.

O si ego, nostrique Advocati ita operaremur! Faciat Deus, ut sic!

SUMMARIUM CAPITIS XV.

- 1 Quondam vendere patrociniū inhonestum reputabatur apud Græcos. Plinius de hoc gloriabatur, & eloquentissimus Cicero: Qui negotia habebant, antequam agerent, se nihil Advocatis dedisse, vel promississe jurabant.
- 2 Lex Cynthia memoratur, quæ aliquid à nostris Advocatis recipi prohibebat: Claudius Cæsar sustulit hanc prohibitionem, atque Romanus Nero.
- 3 Reprobatur Xamar, & explicatur Suetonius: Nero constituit quod ex publico ærario recipe- rent Advocati.
- 4 Panditur primum argumentum inten-

mā, & ordine standi §. post hos, quem citat aureus Boerius in tract. de auctorit. magni Consilii n. 93. Grat. for. tom. 1. cap. III. nu. 84. perintegros de hoc tractatus ediderunt Signorol., & Christophorus Lanfranc. de Homodeis, Thomas Mer. p. 2. coll. 6. cap. 17. de professor. jurisperitis num. 7., quos poteris videre.

2 Ratio istorum principalis est, quia Scientia præfertur viribus, ac divitiis: c. de multa G. circa sublimes, & literales personas de prob. c. 2. de officio Delegati lib. 6. Unde Sapienter dixit Salomon Sapient. cap. 6. in princip. *Melior est Sapientia, quam Vires, & Vir prudens, quam fortis. Et Ecclesiast. cap. 9. in fin. Melior est Sapientia, quam arma bellica. Et Sapient. 7. Divitias nihil esse duxi in comparatione illius, nec comparavi illi lapidem pretiosum; quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.*

3 Accedit; quia Sapientia secundum ipsum Salomonem, est Mater, & origo, principium, & fundamentum omnium bonorum, ut Sapient. 7. 11. *venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius, & letatus sum in omnibus, quia antecedebat me ista Sapientia.* Quasi sic ista omnia munera distribuat, & dominetur domina absoluta, diserta, & antiquissima præ cæteris: unde Cicer. lib. 1. Officior. sic est locutus. *Parva sunt foris arma, si non est consilium domi.*

4 S. Isidorus lib. 1. Etymolog. refert illam tabulam ingeniosè propositam a Demosthene Græco Oratore: Philippus Macedo exercitu potenti Atheniensibus terror erat, provinciamque vastabat. Ecce tamen per legatos petivit ab eis (Civitatemque intactam promittit) decem claros Oratores. Patres, primique Cives pro-

ponunt Philippi pactum in Senatu, donec Demosthenes ingenio grandi hæc protulit verba: *Facta est pax Cives inter Lupos, & Pastores. Illi ab istis canes sunt consecuti, dicentes latratibus esse rixarum causam; & sic pastores ignoranter luporum votis annuerunt, judicantes, quod cum pax celebraretur, nulla erat canum necessitas. Sed quamprimum lupi greges notarunt custoditos, ecce advolant dentibus frementes, pavidosque terunt, lacerantes unguibus. Hoc vobis, Patres, postulat Philippus; maturis ergo animis ponderate, utrum sit conveniens dimittere vestros Oratores famosos, qui suis latratibus, consiliis nempe, portas custodiunt Civitatis, Regnumque totum? Omnia perditis, si abdicatis vestros Jurisperitos. Scilicet Philippi exercitus Duces, militesque non petit: ad quid ergo decem homines? Decem Sapientes nempe possunt superare exercitus, vastare Urbes, vincere Reges; & toti dominarier orbi.* Hac consideratione ductus Calistus III. Pontifex Maximus sæpe dicebat, se non timere bella, & insidias hostium, cum Ecclesia mille homines doctos haberet, ut refert Victoria in suo Theatro de los Dioses p. 2. cap. 1.

5 Quid ulterius? Ecce dum tota Europa armis gemit quassata, Italiæque campis fervent agmina voluntantia. Dum tota Parma gladiis, telisque coruscat, Padumque multo sanguine cernimus spumantem grandemque instructo Marte Sabaudiam, cujus Rex potentissimus verè nostrorum temporum Hercules; sola Lusitania fruitur sua pace secura. Rhenum aspicias, Eugeniumque inclytum Turcarum quondam terrorem, quos sæpe præliis devicit, fugavitque, nunc in Gallos tela, ultimumque exitium minantem.

*Induitur ferro splendor, juvenumque repostæ
Instaurant galeæ coni decus,
basta*

hasta juvatur

*Amento, renovantque nova for-
nace bipennes.*

*Conferitur tegmen laterum im-
penetrabile multas*

*Passurus dextras, atque irrita
vulnera thorax.*

- 6 His fretus auxiliis Potentissimus Dominus Germaniæ Imperator Carolus Sextus, quem diu fata fervent incolumem, Iberos altos, Gallosque invictos laceffit. Parte alia metuendum videas Carolum alterum, annis juvenem, experientia senem, qui post captam Neapolis Urbem, Regno potitur. Cecidit Palermus alta solo, atque omnis metuit Trinacria tellus.

*Hispanus bello victor, primisq;
Superbus*

*Auspiciis tantorum operum vio-
lentiùs ardet,*

*Attollitque animos, Messanæque
alta requirit*

*Mænia, & oppositis celer admo-
vet agmina muris.*

- 7 Cedit Regno Caroli devicta Capua, illa urbs Campana a Virgilio memo- rata. Illinc noscas Lunam Superbam, Persasque ruentes. Qualia non um- quam numeraverat agmina Xerxes, sive Darius infestus Alexandro. Tanta est potentia Thamas!

- 8 Quid inter hæc noster invictissi- mus, ac insuperabilis Dominus D. JOANNES QUINTUS Lusitaniæ, & Algarbiorum Rex? videt pugnantes animo sereno.

*Ipse sedens niveo melioris limine
Phæbi*

*Dona recognoscit populorum,
aptatque Superbis*

*Postibus, incedunt victæ longo
ordine gentes.*

*Consciùs ille sui, Sapiensque
per omnia lustrat*

*Attollens humeris famamque, &
fata Nepotum.*

- 9 Sapiencia nempe, consiliumque Lusitanum regit Regnum; ac in pace

per sæcula conservabit. Quod si bella ruerent,

*Nonus unusquisque obscura è
mole sepulchri*

*Surgeret, & gladio vel sponte
lacefferet Orbem!*

Redeamus ad opus: Aristoteles, quem refert Rebuffus. ad leges Gall. tit. de salariis famulorum glos. 2. in princip. ait Sapientes, & qui ingenio pollent, esse veluti dominatores aliorum; eo quòd graviter ferendum est, quod illiterati homines nos alicubi pro nobilitate generis vincant, vel armis superent; quando, ut dicitur Proverb. cap. 20 ib. Cogitationes consiliis roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella; gubernaculis, idest prudentia, & consilio. Et sine consilio Sapientum nihil in ipso bello agitur, ut bene deducitur ex lib. 1. Machabæorum cap. 5. In die illa ceciderunt Sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prælium. Vide Homer. lib. 2. Iliados.

*Certè, inquit, venerande Senex,
te plurimalingua*

*Gratia commendat: prudenti pe-
ctore cunctos*

*Haud dubiè gratos superas, vin-
cisque loquendo.*

*Atque utinam tales mihi Di bis
quinque dedissent,*

*Nempe brevi nostris manibus
caperentur, & alto*

*Pergama conciderent a cul-
mine.*

Bene Cicero in Catone Majore sic ait. Dux ille Græciæ nunquam optat ut Ayacis similes decem habeat, sed ut Nestoris: quòd si acciderit, non dubitat, quin Troja brevi sit peritura. Vnde optimè Flac. lib. 4. ib.

Nec solis viribus æquum

*Credere, sæpe acri potior pru-
dentia dextrâ.*

Et Lampridius memorat de Ale- xandro Severo, quod consuetudo illi fuit, ut si de jure, aut negotiis tra-

tractaret, solos doctos, & disertos adhiberet. Si verò de re militari, milites veteres, & senes bene meritos, & locorum, ac bellorum, & castrorum peritos, & omninò literatos, & maximè eos, qui Historiam notant: requirens quid in talibus casibus, quales in disceptatione versabantur, veteres Imperatores, vel Romani, vel exterarum gentium fecissent? En quomodo milites ab his notitiis dependent, & vel a nostra jurisprudentia, quæ est humanarum rerum notitia vasta. Bene Justinianus de Justiniano Codice confirmando: ibi: *Summa Reipublicæ tuitio de stirpe duarum rerum, armorum, atque legum veniens, vimque suam exinde muniens, felix Romanorum genus omnibus anteponi nationibus, omnibusque gentibus dominari, tam præteritis effecit temporibus, quàm Deo propitio in æternum efficiet; istorum enim alterum alterius auxilio semper eguit, & tam militaris res legibus in tuto collocata est, quam ipse leges armorum præsidio servatæ sunt.*

13 O felix Minervæ, & Jurisprudentiæ consilium, cui vel arma cedunt! Xerxem, qui multa hominum millia contra Græcos adduxerat, nec vel terra, vel mari poterat capi, unius Themistoclis industria superavit: Sanè contra hostes non armis solùm, sed consilio in primis utendum est. Nam cùm consultatione possimus superiores evadere, quid opus erit pericula suscipere? lege Rutil. lib. I. *Itinerar. de Imperio Romano, ubi.*

Omnia perpetuos quæ servant sidera motus,

Nullum viderunt pulchrius Imperium.

Quid similes Assyriis connectere contigit arma,

Medi finitimos cùm domuere suos?

Magni Parthorum Reges, Macedumque Tyranni,

Mutua per varias jura dedere vices.

Nec tibi nascenti plures animæque, manusque;

SED PLUS CONSILII, JUDICIIQUE FUIT.

Iustis bellorum causis, nec pace superbâ

Nobilis ad summas gloria venit opes.

Optimè D. Ambros. epist. 30. *Si de re militari est consulendum, debet exercitati viri expectari sententia: Ipsi Duces aliquando superaverunt inimicos exercitus per siderum, cælique observationem, & sic ponebant castra, melioremque occupabant locum: ergo ad quid arma si desit scientia? ista verò plerumque sine armis stare potest absolutè.*

Nec dubitari potest, quod literati 14 homines prius, si velint, ad arma eligendi; & quod melior eis locus debetur; & semper militaverunt insignes scientiarum, & bonarum artium Professores: Virgil. lib. II.

Forte sacer Cybele Chloreus, olimque Sacerdos

Insignis longè Phrygiis fulgebat in armis,

Spumantemque agitabat equum; quem pellis ahenis

In plumam squamis, auroque inserta tegebat.

Ipsè peregrina ferrugine clarus, & ostro

Spicula torquebat Lycio Cortynia cornu.

Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea vati

Cassida.

Quid memoretur Asylas? Supponam Mathematicum.

Tertius ille hominum, Divumque, interpretas Asylas,

Cui pecudum fibra, cali cui sidera parent;

Et linguæ volucrum, & præsagi fulminis ignes,

Mille rapit densos acie, atque hor-

11768

387

175

315

borrentibus hastis.

Et volo te Vatem, Cupavo.

*paucis comitate Cupavo,
Cujus olorina surgunt de vertice
pennæ.*

- 15 Et si Jurisconsultos vellem adducere in medium, qui militavere, longo nobis Catalogo opus esset: Si ergo bella descendant in Lusitanam plagam, a quibus nos liberet Deus, ruant Advocati ad arma; & illis nempe fiet exercitus nimis grandis. Utrum vero ad hoc cogi possint, dico affirmativè, si necessitas instet; ablata verò necessitate, si in ipsis non est doctrina sufficiens, non tantum in Regno militare, sed in Indiam mittendos clamarem sua comptos oliva. Qui intelligit, intelligat: Horridus Advocatus ignarus mihi est; & quasi vivit raptò officio: pugnet ergo suis Ducibus.

Et te montosa misere in prælia

Nursæ

Ufens, insignem fama, & felicibus armis.

Horrida præcipuè cui gens, assuetaque multo

Venatu nemorum, duris Æquicola glebis

Convectare juvat prædas, & vivere raptò.

Quin & Marrubia venit de gente Sacerdos

Fronde super galeam, & felici comptus oliva.

Archippi Regis missu fortissimus umbro:

Vipereo generi, & graviter spirantibus hydris,

Spargere qui somnos cantuque, manaque solebat.

- 16 O audientiarum venatores, qui Judices dormientes supponitis! Tales odit Orbis Advocatos. Illos vero, qui scientia, & honestate fulgent simplici militi præferendos evidens est; immo Advocatus est miles togatæ militiæ, & per leges, ut passim dicitur, ac in illis disponitur,

gaudet privilegiis militaribus.

Tempore, quo hoc caput incæpi, 17 nostra clarissima Lusitania secura pace fruebatur; ac etiam hodie vivit in pace: apparent tamen belli tumultus, minæque, ac pro utroque Nonnio memorato stant duo Præclarissimi Comites do Assumar, & Atalaya, viri armis nimis potentes, & experti; primus Equitum Magister, secundus Peditum; & his duabus veluti columnis certatim sese Lysii exhortantur in arma. Haud ulli veterum est quisque secundus. Utriusque

Ardet apex capiti, cristisque, ac vertice flamma

Funditur, & vastos umbo vomit aureus ignes.

Non secus ac liquidâ si quando nocte Cometa

Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor:

Ille sitim, morbosque ferens mortalibus agris

Nascitur, & levo contristat lumine Cælum.

SUMMARIUM CAPITIS XXXIV.

- 1 Advocatus in causâ, quam defendit, regulariter testis esse non potest.
- 2 Utrum hoc militet adhuc finita advocacy? Referuntur duæ opiniones contraria; & distinguitur in materiâ, ac tandem resolvitur nunquam manere testem integræ fidei.
- 3 Utrum possit esse testis in causâ appellationis? Referuntur opiniones; inter quas distinguitur; ac ultimò dicitur etiam non esse testem integræ fidei, licet admittatur.
- 4 Idem, quod dicimus de Patrono in causa Clientis, affirmamus de isto in lite sui Advocati.
- 5 Non solum Advocatus salariatus testis esse non potest; sed multò fortius non salariatus.
- 6 Advocatus, qui recepit pecuniam ab uno,

ab uno, ne alterum defenderet, adhuc pro illo testis esse non potest.

7 Contrarium tamen ut verum resolvitur.

8 Si verò Advocatus ut testis producitur ab Adversario, contra quem litem defendebat, certè probat. Debet tamen se excusare quantum possit.

9 Advocatus tantum electus potest esse testis; sed si de salario jam fuerit conventum, majus dubium est; & referuntur opiniones.

10 Per patrocinium subsequens non debilitatur juramentum antecedens.

11 Advocatus in unâ causâ, potest esse in alia testis. Quando articuli sunt diversi, potest deponere in illis, in quibus non advocavit. Advocatus in possessorio potest testificari in plenario proprietatis. Et ubi veritas aliter haberi non valet, admittitur in subsidium. Semper in criminalibus admittitur ad præsumptionem faciendam, & ne delicta maneant impunita. Dictum ejus non valet, nisi questioni subiciatur. Si cum Advocato concurrant testes idonei, ejus fides supplebitur. Contrarium tamen resolvitur. Limitatur autem, dum Advocatus sit incorruptæ integritatis vir, atque bonæ famæ.

CAPUT XXXIV.

Utrum Advocatus in causa, quam defendendam suscepit, possit esse testis? Latè agitur de hac materia cum omnibus suis casibus.

1 **A**Dvocatum in causa, qua est Advocatus, non posse esse testem regulariter propter præsumptam affectionem colligitur ex aperto textu in cap. si testes omnes §. testes, quos accusator, 4. q. 3. tit. in l. fin. ff. de testib. Alber. in l. deferre num. 3. ff. de jure fisci, Speculat. in tit. de test. §. 1.

nu. 74. *Æmil. in tract. de testib. p. 1. verbo Advocatus nu. 3. Cephal. conf. 65. num. 22. lib. 1.*

Quæ quidem communis regula ampliatur, adhuc finita advocacione: Bald. in l. omnibus num. 4. cod. de testib. quia sua interest ignorantiam non detegi: Mascard. de probat. lib. 3. c. 1357. nu. 4. *Text. in cap. Roman. de testib. in 6. Surd. d. Mantua 219.* Sed contra hanc limitationem est *Ægidius in tract. de testib. num. 13. Mell. eod. tract. num. 31. vers. item admittitur negotio finito: idem Mascard. de probat. lib. 1. c. 66. num. 9.*, ac plures alii, quos refert, & quibus assentior. Si velis, distinguere potes, & contrarias opiniones concordare, dicendo, quod prima procedit, si Advocatus consequatur ex juramento commodum, si non, secundæ adhareas. Ita *Myllis in suo repertor. verbo testis non potest esse Advocatus.* Sed adhuc in his terminis obstare videtur illa affectio ad causam, quæ est motivum repellendi Advocatum a juramento. Ita arguit *Mascardus de procuratore loquens, de probat. lib. 3. c. 1222. num. 12.*, & de Advocato in terminis *Æmil. d. verbo Advocatus num. 42. fol. 101.* Pro resolutione dicas, numquam manere testem integræ fidei, & omni exceptione majorem: *Rym. conf. 56. num. 4. lib. 10.*

Neque in causa appellationis Advocatus potest esse testis pro suo clientulo: *Campeg. de testib. reg. 58. in princ. Corrad. in pract. §. 2. de officio Prætor. tit. de testib. rubric. person. test. aggred. verb. Advocatus num. 59.*, vel adhuc in causa appellationis det suum patrocinium, tunc enim clarè est extra omne dubium, vel non: *Imol. in c. cum a nobis n. 7. vers. si autem extra de testib.* Contrarium tamen hisce terminis affirmavit *Bartol. in conf. 213. nu. 2. Malet. de test. p. 1. c. 4. num. 6.* Distingue pro concordia, ut supra, & dic non manere

Textor

3

- nere omni exceptione majorem.
- 4 Quod dicimus de Patrono in causa Clientuli, procedit pariformiter de Clientulo in processu sui Patroni, & Advocati, quasi quod sit ejus domesticus: *Alb. in l. fin. num. 7. ff. de testib. Speculat. in tit. de teste § primo num. 13.* Hoc tamen intellige, durante patrocínio, illo enim finito, nulla datur ratio, ex vi cujus clientulus non possit esse testis in causa Advocati: *Mascard. lib. 3. c. 1357. num. 49.*
- 5 Non solum Advocatus salariatus a testimonio repellitur, per ea, quæ diximus; sed etiam non salariatus; immò in isto præsumitur major affectio: *Mandos. in addit. ad Roman. cons. 420. lit. A. Surd. d. Mantuan. 219. num. 5., & 6.* Et mihi non placet; quia Advocatus non salariatus, ideo est magis salariatus; & vera hirudo, sicut me docuit experientia, & multi casus, quos possem de aliquibus recensere. Ego vero, ut verum fatear, numquam sine pecunia pro divitibus volui descendere in arenam; pro pauperibus vero (Deus scit) neque dubitavi umquam, neque dum mens, & vita fuerit, dum spiritus hos reget artus, dubitabo.
- 6 Advocatus, qui ab una partium pecuniam recepit, ut alteram non foveat, non potest esse testis in tali casu, ut reprobato Speculatore tenet *Malet. in tract. de testib. c. 4. num. 7. in fin., & num. 8.* Et hoc ex duplici ratione; primo propter receptionem pecuniarum; quia jam contractus habet executionem pro parte. Secundo; quia negare non possumus, quin Advocatus iste, qui pecuniam recepit, habeat affectionem ad causam: *Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 66. num. 5., & 6.*
- 7 Ego tamen resolutivè dico hoc mihi non placere; & in primis dico talem contractum esse indignum. Supposito autem, quod quis demens eum celebret, dico talem

habere solum affectionem ad pecuniam, quidquid de causa, quam non defendit. Et forsitan illorum terminos, & facta ignoret. Potest ergo talis Advocatus esse testis his terminis: *Speculat. in tit. de testib. §. 1. num. 75. Hoshens. in summa sub tit. de testib. §. quis possit esse testis col. 5. vers. quid si Advocatus.* Et do aliam rationem; quia edictum de testibus est prohibitorium; & non reperitur cautum, Advocatum in tali eventu non posse esse testem: *Aufr. de reprobat. test. num. 8. vers. sed ubi recepisset pecuniam, & nu. 79. vers. pecuniam recipiens.*

Quando verò Advocatus inducitur in testem ab eo, contra quem est patrocínatus, admittitur, & probat pro utraque parte: *Bartol. in l. omnibus num. 7. in fin. cod. de testib., & potest cogi in tali casu ad testificandum: Felin. in cap. cum a nobis num. 13. extr. de testib. Æmil. tract. de testib. p. 1. verbo Advocatus n. 26., ubi plures refert. Rectius tamen faciet Advocatus in tali casu, abstinendo se a tali testimonio, si possit; in verecundum enim quodammodo videtur eum testimonio lædere, quem aliquando in eadem causa patrocínando adjuvavit: Franc. in cap. Roman. num. 3. de testib. in 6.*

Advocatus autem tantum electus, pro Clientulo potest ferre testimonium, si adhuc non incæpit advocare: *Felin. in cap. cum a nobis num. 13. vers. idem si fuisset electus extr. de testib. Corn. cons. 309. num. 5. lib. 4. Æmil. de testib. p. 1. verbo Advocatus num. 22., & 23. fol. 92.* Et est ratio, quia lex non simpliciter prohibet Advocatum, sed quando patrocínium præstitit: *l. fin. ff. de testib.* Ergo cessat ratio. Sed si jam de salario fuerit conventum, repellitur a testificando: *Alber. in l. fin. num. 6. ad med. ff. de testib.,* ex eo enim quòd de salario conventum est, jam dicitur Advocatus: *l. 1. §. Advocati ff. de var.*

Mandos

Malet

de var, & extraord. cognit., & pro Cliente advocare tenetur, quem in fide sua suscepit: *l. quisquis Cod. de postul.* Ast cum salarium non receperit, vel præstitit patrocinium, licet sit de illo conventum, posse esse testem voluit originaliter *Glos. in l. fin. glosa 1. vers. quod si nondum præstiterunt ff. de test.* sequitur *Campeg. de testib. Reg. 58. in 1. fall. Corn. cons. 309. Mascard. de probat. lib. 1. c. 66. num. 10.*

10 Si testificetur Advocatus ante patrocinium, ex eo subsequenti non debilitatur juramentum; etiam quod sciret se futurum Advocatum: *Malet. de testib. c. 4. num. 4. vers. quod verum, & nu. 5., & reprobatur Imol. contrarium tenentem in C. cum a nobis num. 5. vers. an autem ille, extra de testibus, & dicit hoc esse verum in Judice, & ut repellatur a judicando.*

11 Advocatus vero in una causa, potest in alia esse testis: *Campeg. de test. Reg. 62. in 9. Sall. Lanfranc. de testib. num. 67. vers. in alia autem causa; & testatur hanc esse communem.* Sed *Millis* contradicit in suo repert verbo testis esse non potest Advocatus *Cephal. cons. 65. nu. 22. lib. 1.* Etiam potest esse, quando articuli sunt diversi, & in illis deponere, in quibus non advocavit; si sint dispuncti, & non connexi: *Corrad. in præct. §. 20. de offic. Prat. tit. de testib. rubr. pers. test. verbo Advocat. num. 29.* Propterea: Advocatus in causa possessionis potest testificari in plenario proprietatis, *Rip. in l. naturaliter num. 18. vers. quartò infertur ff. de acquir. posses., & in contractibus, & instrumentis: Æmil. tract. de testib. p. 1. verbo Advocatus num. 37., & 38. Campeg. de testib. Reg. 58. in 9. fall., & in omnibus casibus de partium consensu, & nunc nulla est exceptio: Mascard. de probat. lib. 1. concl. 66. nu. 18. Æmil. tract. de test. part. 1. verbo Advocatus num. 18., &*

ubi veritas aliter haberi nequit; tunc enim venit in subsidium: *Malet. de testib. c. 4. nu. 6., & 7. Butr. in cap. cum a nobis num. 12. in fin. extr. de test.,* licet non desint, qui summa puris ratione contrarium attestant, ut videre est apud citatum *Malet.* Verum tamen est, quod semper Advocatum admitterem, saltem ad aliquam præsumptionem faciendam, & ad veritatem detegendam, ne delicta maneant impunita, & in re gravi est mihi indubitabilis. Nota tamen quasi pro coronide; quod si Advocatus admittatur testis in subsidium pro suo clientulo, non valet ejus dictum, nisi quæstioni subiiciatur: *Matthes. singul. 188. num. 2.* Si tamen cum Advocato sit vinctus alius testis idoneus, validum, atque ratum erit Advocati testimonium, & supplebitur ex idoneitate alterius: *Amic. cons. 121. col. 4. vers. non obstat: Æmil. de testib. verbo Advocatus num. 46. fol. 103.,* sed hoc habet dubium valde magnum, quod stat in regula generali, quod numquam unius inhabilitas supleatur ex fide alterius, ad quam multa DD. Accedit, quia quod non probat nec femiplene separatim, nihil est; & quod nihil est non intenditur, neque conjungitur, & ita pro hoc resolute, & magistralliter stare, nisi Advocatus esset bonæ famæ, incorruptæ integritatis, atque partibus ipsis locupletior; quia tunc extra controversiam cessare debet suspicio falsitatis, & de apicibus non curarem, immo libenter eum admitterem ad testificandum: *Aymon. cons. 56. num. 14. Æmil. de testib. par. 1. verbo Advocatus num. 45. fol. 102.*

SUMMARIUM CAPITIS XXXV.

- 1 Contenditur Advocatos esse justitiæ Officiales.
- 2 Contraria proponitur Sententiæ, & bre-

Maletus

Dimitris

Voluntas.

Ad actum voluntatis bonum requiritur iudicium prudentiale reflexum de bonitate ipsius actus, p. I. c. 51. n. 5: f. 217.

Urbanitas.

Nulla melior medicina ad captivandos animos agrestes, p. I. c. 25. n. 2. f. 116.

Utilitas.

Publica debet præferri privatæ, p. I. c. 42. n. 2. f. 181.

Uxor.

Uxori communicatur nobilitas

viri, p. I. c. 41. n. 1. f. 177.

Advocatorum nobiles sunt, & vocantur Domnæ, ibid. n. 2.

D. Adrianus uxorem dominam vocabat, ibid. n. 4. f. 178.

Conjuges sunt socii Divinæ, humanæque domus, ibid. n. 9. f. 179.

X*Xerxes.*

Libros à Græcia in Persiam transtulit, p. I. c. 17. n. 1. f. 81.

Industria Themistoclis illum superavit, p. I. c. 33. n. 13. f. 151.

FINIS. LAUS DEO.

V

